

- ETNA -

Prvi elektronski časopis za satiru

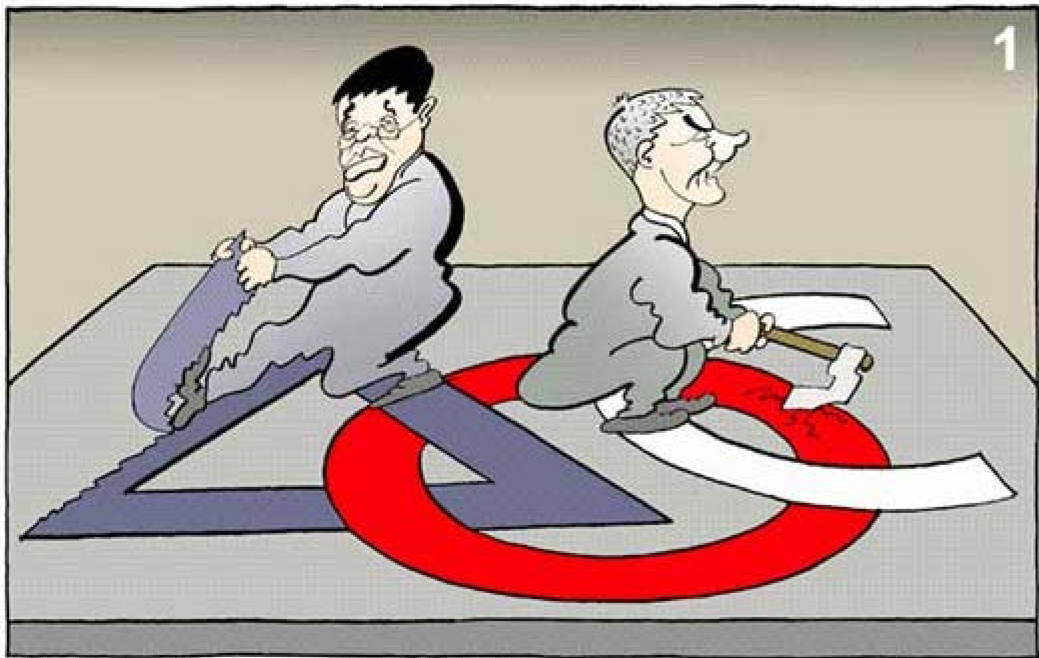
aforizmi, poezija, proza, epigrami, prikazi, karikature

Beograd, 01. oktobar, 2001. Broj 6. Godina I

Ne bole nas odluke koje naša vlada donosi, jer glupost ne boli.

Milan Todorov

- Obećanje ludom radovanje.
  A naša stranka ne želi
  da uznemirava duševne bolesnike.
- Ja sam legalista.
  Obijam stanove samo kad nema
  nikog kod kuće.
- Verujem ti da si najveći
  demokrata,
  samo skloni taj pištolj!
- Uginula nam je zlatna ribica.
  Bili smo željni svega.
- Došao je prvi strani investitor.
  Kupio je sladoled.

Slobodan Simić

- RTS više ne prosipa laži.
  Sada ih čuva i neguje.
- Popio bih ja otrov,
  ali sam nezgodan pri piću.
- Odlučili smo se za solomonsko
  rešenje. Ubili smo Solomona.
- Mi kad počnemo štrajk glađu,
  to se tragično završava.
  Ne umemo da se zaustavimo.
- Izgradili smo novog čoveka,
  a uskoro ćemo i krematorijum.
- Više ne pišem aforizme o vođi.
  Postao sam vođa!

Vladan Sokić

- Neka stranci slobodno dođu i
  sprovedu privatizaciju!
  Ni do sada se nismo plašili da neko
  naiđe!
- Kad srce siđe u pete,
  i mozak promeni poziciju.
- Spasao mi je život.
  Mogao je da me ubije, a nije!

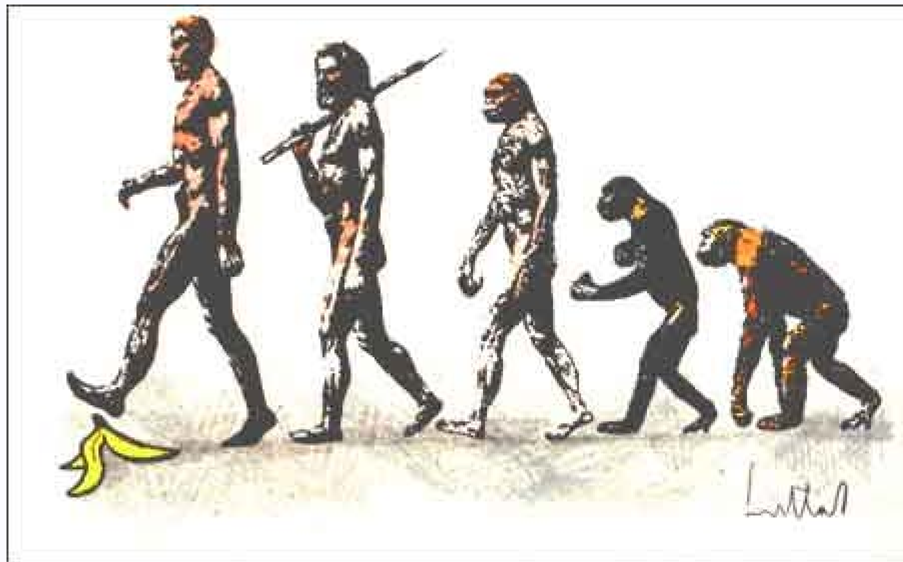
Milan Beštić

- Moj petnaestogodišnji sin
  jeste plaćeni ubica,
  ali za razliku od svojih vršnjaka
  on sam zarađuje za život.
- Dokazano je da optuženi nije kriv.
  To će svakako uticati na sudiju
  da donese presudu o smanjenju
  kazne.

Ninus Nestorović

Plaćene ubice nisu povećavale cene.
Tako se treba boriti protiv inflacije.

Milan Beštić

RADNI MAJMUN

Svaki dan čim sunce grane
Mene skidaju sa grane
Na posao da me stave
I od mene pare prave.

Posao je prepun čara
Tu se puši, ogovara
I na traci tu se radi
Ide plata - nema gladi!

Kad odradim osam sati
Pa s umoran kući vratim
Šopam, šljokam pa se skljokam
TV slikom da se bokam...

Drugi dnevnik, Pink i Palma
To je moja hrana stalna
Mirno spavam kao beba
Prazne glave - tako treba!

A kad opet sunce grane
I skinu me s moje grane
Znam već gde će da me stave
Da od mene pare prave...

Nema briga, sve je znano
Opusti se, rintaj samo
Za ostalo sistem brine
Kako da te s grane skine!

A na kraju radnog veka
Sreća mene tek tad čeka:
Penzijica, dokolica
Šećer, ulje i grobnica!

Svaki dan čim sunce grane
Mene skidaju sa grane
Na posao da me stave
I od mene pare prave...

Tomislav Trbojević

**Sazrelo je vreme
za promene
jer je došlo do truljenja.**

Aleksandar Novaković

DOŠLO DOBA

Sa svih strana čujem pesmu
Zavrnuli nama Monetarnu česmu
Plaču naši predstavnici vrli
Godinu dana samo lan su trli
Predviđaju sve te mudre glave
Evo Juge u naletu slave
Ulećemo u Uniju Evrope
Predviđaju "Biće dobre klope"
Zasedaju skoro svaki dan
Ćevap, kolenica i kupusić ran
Malo ljute da se ne naljute
Presečeno vinom belim
Biće bolje javno velim

Ali da se jede ne može više
Avioni padaju na zgrade suviše
Istog se trenutka
Stala jesti butka
Teroristi bezobzirni stvarno
Zar pečenje da ostane kvarno

Miodrag Ranisavljević

LAV I MAJMUN

Došao majmun kod lava, cara svih životinja.
- E, dosta je bilo i tvoga! - reče mu majmun. - Došle su promene i sad je vreme da ja budem car svih životinja!

Lav se grohotom nasmeja.
- Nikad majmun neće biti car svih životinja - reče kroz smeh.

- Sad ćeš ti da vidiš! - majmun izvadi i pokaza svoju pristupnicu Vladajućoj stranci. - A šta sad kažeš?!

Lav se i dalje grohotom smejao, a onda izvadio i pokazao majmunu njegove pristupnice svim postojećim strankama.

Naravoučenije: Majmun ostaje majmun i kad se učlani.

Slobodan Simić

Crne misli

Znam za jadac! To ste mi ranije lomili!

Palo je više oštrih primedbi
od kojih su bar dve bile smrtonosne.

Uzeli su nas na nišan.
Tu smo se i ranije dokazali.

Nije bila ništa naročito,
ali kada joj se nije otvorio padobran
ostalo je od nje dobro parče.

Mrtvi su slavu proneli zemljom!

Mora da se u našem mirovnom planu
potkrala greška.
Ne bi tolike kuće izgorele iz čista mira!

Ko hoće bolje
široko mu minsko polje!

Doušnik je definitivno izgubljen.
Naleteo je na glas koji para uši.

Mi smo mobilisali i inteligenciju
da ne bismo svi izginuli uludo.

Od straha je počeo da muca.
Na muci se poznaju junaci.

Čim su me polili benzinom
odmah sam shvatio da je kasno
da zapalim.

To što nama pada na pamet
NJEGA bi ubilo!

Do petinga ne bi ni došlo
da tu strani faktor
nije umešao svoje prste.

Pametniji popušta
jer je blesaviji.

Šta to radiš Edipe,
jeb'o te otac!

Masovne grobnice najviše govore
o kolektivnoj svesti našeg neprijatelja.

Pas mi je ostavio deo koske.
Mi smo humano društvo!

Ni na dnu nas ne napušta nada.
Stići će brod.

Zločinac je najpre pomilovan,
a docnije je zaprosio ruku pravde!

Kada narod navikne na batine
niko mu više ne može ugroziti ljudska
prava.

Dželat stavlja žrtvi povez preko očiju
da joj ne bi ostao u lošoj uspomeni!

Ja sam za eutanaziju.
To bi kod nas delovalo stimulativno.

Šta ti je loš kvalitet!
Doliveno ulje je izazvalo prekid vatre!

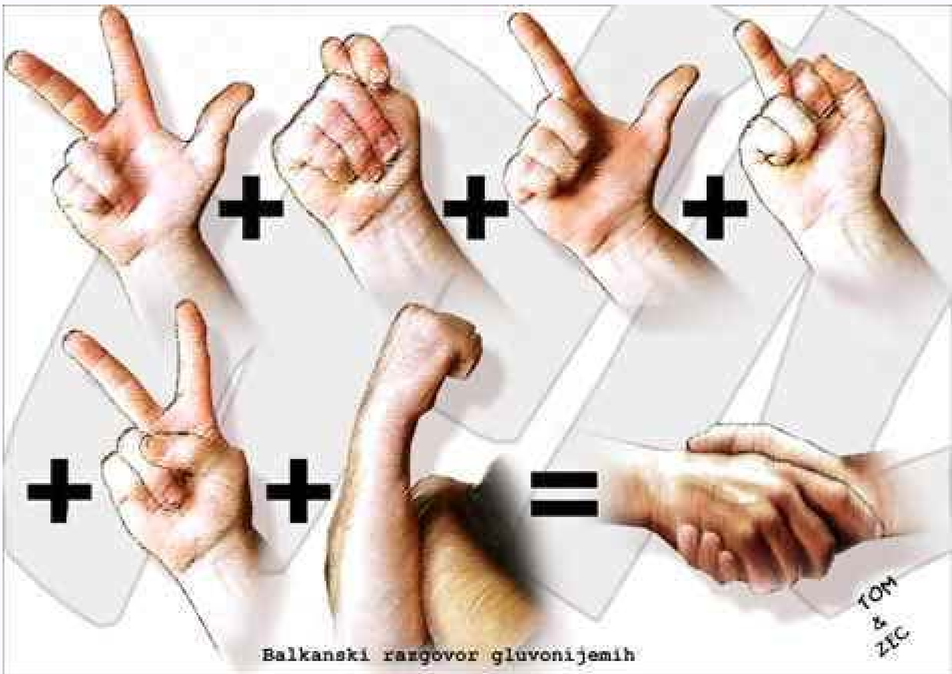
Ako je za ovo toliko vredelo ginuti
onda za to uopšte ne vredi živeti!

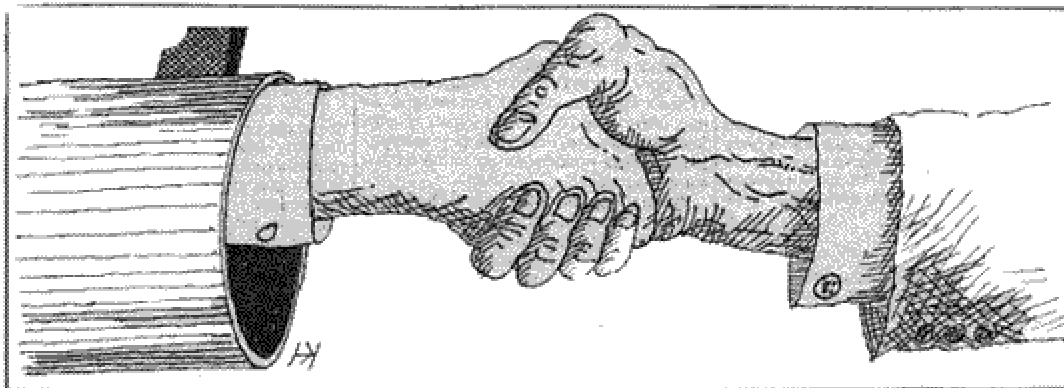
Obezglavljenom narodu kapa dole!
Šta će mu?

Nestrpljivo čekam da me identifikuju.
Živ nisam!

Hajde da lomimo ruku!
- predloži inkvizitor.

Raša Papeš

NAŠE VRIJEME

Prije zadnjeg rata
Bješe vrijeme birokrata
Sad je nova era
Ovo je vrijeme profitera

*

KAKO DALJE

Mnogo Istina
A ni jedne prave
Mnogo glava
A ni jedne Glave

DONACIJE
(ili davanje i potčinjavanje)

Zna se ko je iznad:
Ruka koja ima
Zna se ko je ispod:
Ruka koja prima

*

JEDVA SE DIŠE

Od svakodnevnih
dilema
Jedva se diše
Od političkih problema
Narod izdiše

UZALUD

Život je Sizifov posao
Kotrljanje sa živom ranom
Sizif je kotrljao kamen
A ja kotrljam dan za danom

Živko Vujić

Otišao sam u prodavnicu bez novca.
Tako sam dobio potrošačku korpu!

Tomislav Trbojević

STRPLJENJE

Obećanu pomoć na konopcu s oblaka pred nas spuste. Ne gubimo ni trenutak, odmah pritrčimo, ruku pružamo, a oni nam pomoć ispred nosa dignu. Malo se povučemo, nije pristojno ispod konopca stajati. Posle par trenutaka obećanu pomoć ponovo na zemlju spuste. Odmah ka njoj pojurimo, znamo da je nama namenjena, i taman da je dohvatimo a oni je podignu. Mnogo puta se ovo ponavlja. Znamo mi da oni to za naše dobro rade. Paze da se ne uležimo. Vežbamo, a to je korisno za zdravlje. Kada se lepo razvijemo i kondiciju steknemo, konopac nam neće ispred nosa povući. Sačekaće da priđemo, polako, bez žurbe. Znamo to iz iskustva. Tako je već nekoliko puta bilo. Jedino što tada na donjem kraju prazna omča visi.

Đorđe Otašević

RUČAK

Što ti je Srbin. Ne može da ruča bez hleba.

Eto, sad neki dan pošao ja na ručak, kad se setih da nisam kupio hleb. Tačnije krišku hleba.

A bez kriške hleba ne mogu da ručam. Jer, ja sa kriškom hleba odem na trg, izdrobim hleb u mrvice, bacim mrvice po trgu, namamim golubove, pustim ih da se nakljucaju, onda strpam u kesu 5-6 komada, odnesem kući, zakoljem golubove i dam ženi. Ona očerupa pa u lonac. Napravi paprikaš, prste da poližeš!

Ali danas nisam kupio hleb. Međutim, čim sakupim neku kintu za krišku hleba - eto ručka.

Pusti Srbin. Ne može da zamisli ručak bez hleba.

Vladan Sokić

IZ DNEVNIKA BUDUĆEG LUDAKA

Aleksa Šantić bi sada pisao;
"Zaostajte ovdje...!".

Od neko doba vojska je morala štedjeti municiju za sebe.

Bio je u toku istrage,
pa ga je odnio tok.

Spriječeno je ubistvo.
Policija nije intervenisala.

Vojska je zadatak obavila predano.

Mislim, dakle prisvojim.

Pušten je sa robije
zbog dobrog vladanja.

Ne vrijedi ratovati.
Ljudi neće sa nama u prvobitnu zajednicu.

Požar je pod kontrolom.
Izgoreće sve što treba da izgori.

Rade Petković

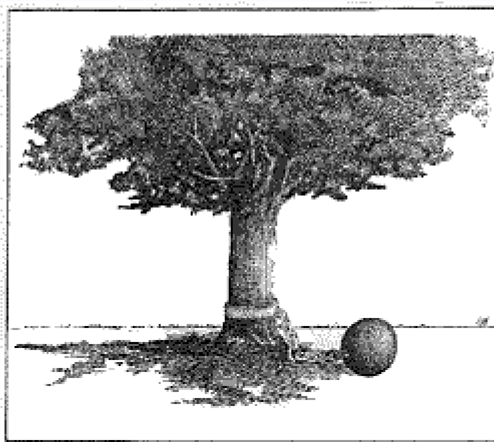
KOPAČI SE VRAĆAJU NA MESTO ZLOČINA

Upekla zvezda.
Vredni ljudi kopaju bez prestanka. Blizu je jezero, ali oni na njega i ne pomišljaju. Kupaju se u znoju lica svog. I samo o poslu misle. A posao nije nimalo lak. Do večeras se mora iskopati 80 leševa davno zakopanih. Na njihovu ekshumaciju, kao krvožedni lešinari čekaju novinari. Sa druge strane, nad glavama ovih dobrih ljudi, poput Demoklovog mača, visi i Javni tužilac, Istražni sudija i policija.

Ipak, rascvetali žuljevi na ispucalim rukama neumornih kopača, garancija su da će se do uveče završiti iskop. Njih je samo deset, ali radi se o deset odabranih i odvažnih.

Jer, isti ovi dobri i vredni ljudi onomad su zakopali ove leševe, pa će ih sa uspehom i blagovremeno i iskopati.

Vladan Sokić

S L I Č N O S T I

Brade mi i časti
Ponosan sam - tim se dičim
Otkad su oni na vlasti
Na njih nimalo ne ličim

Ja im se ne klanjam
Još manje im se divim
Zbog njih stalno sanjam
Kako da preživim

Od kad su oni na vlasti
Uvijek su neki drugi krivi
Sa njima smo morali propasti
Od saopštenja se ne živi

I kad razmislim zrelo
Biću pomalo ličan
Volim što mi je uspjelo
Da im ne budem sličan

Živko Vujić

I mi smo verovali da je tigar od papira dok nije smazao dresera.

Ilija Marković

Za vreme rata bilo je mnogo zverstava,
ali ne treba nikog osuđivati zbog toga.
Šuma je to.

Drakula je živi dokaz da i u kovčegu može grofovski da se živi.

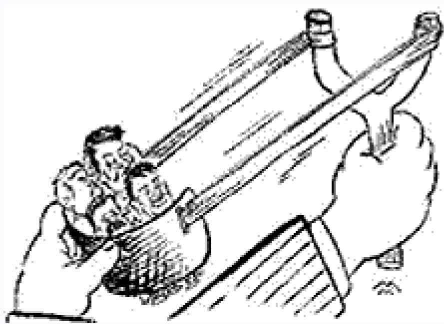
Niko ne vidi da ovaj put kojim smo krenuli vodi čovečanstvo u propast,
mada to može da vidi svako normalan.

Ninus Nestorović

**Srbi su u prošlom veku sistematski istrebljivani.
A onda su prešli u kontranapad.**

Vladan Sokić

Mi nismo sposobni da rešavamo probleme u svetu. Naše oružje nema toliki domet.

Ninus Nestorović

KAD ZAŽELE

Tamo gde
Leže imena
Travom i zaboravom
Prekrivena
Svakom pojedinačno
Ruku bih pružio
I život svima
Uslovno produžio
Da vole više
No što su voleli
Da učinu dobro
Koje nisu učinili
Da na odabranom
Delu brega
Sebi spomenik
Sami dignu
I da posle svega
Kad zažele
Na isto mesto
Ponovo stignu

Živko Vujić

Umro je herojskom smrću
i tako spojio lepo i korisno.

Žrtva vaskrsava onog momenta
kada se dželat iskreno pokaje.

Digao bih ruku na sebe,
ali ne dižem ništa teže od olovke.

Znam ko me je ubio,
ali to ne mogu da vam kažem.

Umro je u cvetu mladosti.
Mladost - ludost!

Ko živi kao Bog,
umire mučeničkom smrću.

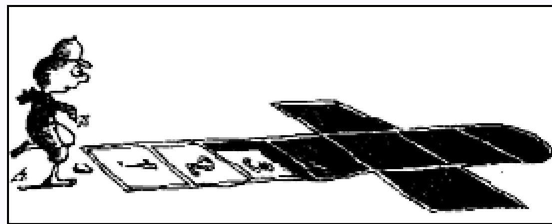
Vladan Sokić

DECA SU NAŠA BUDUĆNOST

Rat nije razlog da zaboravimo na decu. Pa, ona su naša radost, naša budućnost. Zar je onda čudno što je vladar u jeku ratnih operacija lično naredio da se na livadi pred šumarkom pospu staze za skok u dalj, postave simpatični šareni tobogani i još mnogo drugih stvari koje razgaljuju nevina dečja srca.

Celoga dana livadom je odjekivala vesela dečja cika, orio se šumarak od urnebesnog vriska srećnih mališana. Uveče skloniše tobogane. Deca su se naigrala, a zalutali metak mogao bi nekoga da pogodi. Ipak je rat. A i tenkovi moraju da pređu preko livade. Minsko polje najzad je očišćeno.

Đorđe Otašević

Svakog dana organizujemo neku priredbu za postradale. Samo, mrtve je prilično teško razgaliti.

Milan Todorov

Naša kuća je na putu.
Zato u njoj vladaju drumski razbojnici.

Daješ glavu?
Daj šta daš!

Obdukcija je pokazala da smo živi leševi.

Naša rodna gruda je idealna za sahranjuvanje.

Rastko Zakić

**Vazdušna operacija je uspela.
Pacijent je naučio da leti na sve strane.**

Vesna Denčić

STUBOVI NAŠE KULTURE

VUK STEFANOVIĆ KARADŽIĆ

Naša kultura je duboka i na snažnim temeljima postavljena. Tako dobrih osnova i još čvršćih stubova, retko ko da ima.

Jedan od naših najčvršćih oslonaca je monumentalno delo genijalnog Vuka Stefanovića Karadžića. Njegova genijalnost ne ogleda se samo u tome što je on bez ijednog završenog razreda škole izvršio reformu srpskog jezika. To nije genijalnost, to je bila osobina cele Srbije njegovog vremena, tako da je sa znanjem čitanja a delomično i pisanja, Vuk Stefanović bio najobrazovaniji čovek te Srbije. Da bi on i dalje ostao najobrazovaniji, brinule su se potonje generacije širitelja njegovih lingvističkih sočinjenija. (Napomena: Ove dve zadnje reči su zabranjene u jeziku Vuka Stefanovića, prva, jer je tuđica, a druga jer je crkvenoslovenska. Tako nas je Karadžić oslobodio teške muke da učimo stare jezike, grčki i latinski, i da znamo crkvenoslovenski; dovoljno je da znamo jezik istočnohercegovačkih kozara i govedara, kao i svinjara iz Šumadije. To je pravi jezik, a što je i tačno, jer niti je ko šta znao u njegovo vreme, pa je onda najjednostavnije bilo da im se dodvoriš tako što ćeš njihovu neukost, neobrazovanost, glupost i lenost - proglasiti za vrhovno merilo mudrosti, obrazovanosti, pismenosti i književnog jezika. Gde bi drugi narodi stigli da su se pridržavali ovih sjajnih načela. Verovatno nigde, kao i mi.)

Naravno, naš genije je pokušao da ide u školu, i to u Sremskim Karlovcima, ali se tu zabezeknuo koliko toga ima da se uči osim bekavice, časlovice i psaltira, koje je Vuk podosta i znao. Zato se on okrenuo pravoj mudrosti: Zašto izučavati debele knjige, mnoge nauke, i to mukotrpno i godinama, kad se mogu skupljati narodne poslovice, zagonetke i pitalice. Koja filozofija, koje trice i kučine, sve je to narod rešio u doskočicama i poskočicama. Vrlo mudro. To je ta genijalnost: *Između genija i budale samo je jedan korak*. Kažeš budalama da su geniji, i završio si posao. Oni ne moraju da uče i idu u škole, dovoljno je da jedan isto tako i toliko obrazovani napiše: *Čaša žuči ište čašu meda*, i već je Vuk Stefanović Karadžić na prvim stranama, ne samo, svih naših bukvara. (Ovo naših, odnosi se na izdanja u Srbiji i tzv. Republici Srpskoj.) To je dobar primer đacima: Onaj koji ništa nije naučio, i koji je opštu neukost izdigao na nivo merila književnosti, filozofije, filologije, politikologije, i mnogih drugih disciplina, treba da vam (tj. vrlim đacima) bude jedini i pravi uzor. Da je on to sjajno uradio, može da se uzme i današnje stanje po kojem srpskim jezikom koji je uveo Vuk Stefanović, govore osim Srba, još i hrvati, bošnjaci, crnogorci, a i neki drugi ga razumevaju (Cigani, Vlasi, Slovenci i dr.). Kakvo remek delo! Doduše, dok ovi drugi, u okviru svoje nacije, govore isto, Srbi su razvijajući mnogoznačno delo višeznačnog mudraca (ne sme se reći genija - tuđica!), Srbi su razvili dva načina izgovora sjajnog nam preteče. Naime upotrebljava se ekavica i ijekavica. Ekavicu upotrebljava jedva deset miliona Srba, a ijekavicu čitav milion. Podrazumeva se (a to je potkrepljeno i naučnim dokazima pravih jezikoslovaca, kao što je onaj da se na Durmitoru ne govori ekavski), da su *ekavci* tek polusrbi, koji će, ukoliko uporno budu vežbali, dogurati do pravog srpskog jezika, a to je samo ijekavica, i to samo ona sa Durmitora, i to samo iz kraja odakle je Stefanovićev deda (Stefanovića kod nas od milja zovu Vuk, a za pretpostaviti je da smo mi ovce) doselio u Srbiju. Da se u ovom izboru koji će dijalekt biti književ-

Što ga Srbi nisu upotrebljavali, to samo govori da to i nisu baš Srbi, nego da su Srbi tek oni u Crnoj Gori. Doduše, neko sa manje pameti i objektivnosti bi primetio da su to H, veoma mnogo upotrebljavali, za razliku od loših Srba, osim samih Crnogoraca, itekako dobro i Huso, Haso, Hamdija, Hasanaginica, i to u kahvi i sličnim, ne samo đakonijama. Uočavajući ovu navodnu razliku upotrebe pojedinih glasova, neko bi mogao zaključiti da je to vrlo očigledna činjenica od koga potiču ovdašnji muslimani, i da se tako još jedna misterija razrešava. Da bi to bilo plitko i nenarodno razmišljanje (ne grabe se danas za privilegije, zašto bi u ona vremena kad je svega bilo u izobilju, čak i bez rada), pobrinuo se Karadžić, izjavivši: Srbi svi i svuda!, a da kome ne bi ipak padale navedene misli na um, otada su svi Srbi morali da govore to H. Pa onda muslimani potiču od svih Srba, čak i onih koji se nikad nisu islamizirali, kao što su na primer Prečani. Još kad je našao na Ivanovom sedlu, koritu, ili sličnom ogromnom geografskom prostoru da se umesto Đ, u rečima đevojka, đeca, đed i sl., - kako su govorili mnogi Srbi, a ovo mnogi odnosi se uglavnom na brdske prostore od Zlatibora do Korduna - upotrebljava dvoglas DJ, ovaj objektivni izučavalac narodnog jezika usrao se od sreće. Ovde se ne bi trebale stavljati zamerke, jer mi moramo da upotrebljavamo narodne mudrosti, a u narodu *usrati se od sreće* označava nekoga ko je iznenadno ve ma srećan. A takav mora da je baš bio Karadžić kad je naišao na ovo jezičko otkriće, jer je upravo u duhu svog gesla: *Piši kao što govoriš!*, napravio da svi Srbi, ako hoće da se pridržavaju narodnog govora, umjesto đeca, kažu djeca. To je objektivnost i naučna nepristrasnost. Prvo: *Piši kao što govoriš*, a onda: *Govori kako ti ja napišem!* Sjajno! To je mogao smisliti samo ovakav genije (pardon, tj. izvinite: mudrac), a prihvati samo ovako bistar narod!

Sredivši ove sitnice, Stefanović se bacio u poduke, pa je tako Ivanu Mažuraniću, koji je govorio sedam jezika, spočitavao da ne zna govedarski, tj. maternji. Mažuranić mu ovo nije zamerio, jer konačno, pa i on je, kao hrvatski ban, bio protiv srpskog crkvenoslovenskog jezika koji je upotrebljavan u Karlovačkoj mitropoliji, tj. u pravoslavnoj crkvi na tlu Austrije. Kao dobrom austrijskom podaniku, sve što je njoj smetalo, smetalo je i njemu. Tako i pravoslavlje. Smetalo je ono i Karadžiću, jer je glavni otpor njegovom jeziku dolazio iz crkve, a pogotovo učenih krugova Karlovačke mitropolije. Da se ne bi zamlaćivao sa nazadnjacima i protivnicima progresa, otišao je u Beč, gde je pod budnim okom carskog cenzora, Jerneja Kopitara, radio na dobrobit naroda. Što se ta narodna dobrobit potpuno podudarala sa Austrijskom težnjom da se ukine srpsko-slovenski, a na njegovo mesto uvede narodni, čista je slučajnost. Pogotovo za one koji misle da je katolička crkva na istom nivou beslovesnosti i neobrazovanosti kao i draga nam pravoslavna, te da je devetstogodišnja vladavina Habzburga ništavna u odnosu na tridesetak godina Karađorđevića. Sve je ovakve nejasnoće razvejao Vuk, radeći u Beču, a na nesreću našu, nije bio teolog, mogao nam je u Vatikanu napraviti i reformu pravoslavlja.

Bilo je ovo nešto malo, o ogromnom stubu naše kulture. To je toliko veliki stub, da se u mraku njegove sjene ne moramo bojati da će nas opržiti zraci sunca.

I kao sva djeca mraka nastavićemo da se u njegovoj sjeni bezbrižno igramo,

ni, ne primećuje ni trag lokalizma, suvišno je i govoriti, jer se kod Vuka Stefanovića Karadžića radi o gorostasnoj naučnoj pojavi, koja se nikad nije povodila za lokalnim, osim u svom delu. Dokaz za to se može naći i u tome da kad je on uočio da se u Crnoj Gori upotrebljava glas H, on ga je odmah uključio u srpski jezik.

znajući da niti će svjetlo sunca dopreti do nas, niti mi možemo obići ovaj stub da bi do sunca došli.

Možda, eventualno, ako bismo ga srušili!

Goran Kljajić

U korak s vremenom

Za poslednjih dvadesetak godina nijedna književna vrsta u nas nije doživela takav nepodsticani procvat koliko aforizam, naročito satirični. Danas je teško zamisliti pristojne novine bez priloga ove vrste. Aforizam je stekao ozbiljan ugled i popularnost kod književne publike, a jugoslovenski aforističari su i u svijetu zaslužili časno ime.

(...)

Ovakav procvat jedne vrste nije bio praćen odgovajućim književno-kritičkim interesom, te je relativno malo tekstova koji razmatraju prirodu i vrijednost jugosIovenskog aforizma. Taj raskorak izrneđu visokog nivoa žanra i književno-kritičkog interesa za nj zapažaju jednako i sami kritičari (Nikola Milošević, Satirikon br. 6 za 1984. godinu) kao i aforističari (Brana Crnčević i Milovan Vitezović pre svih). Otuda i često ponavljana tvrdnja da je predgovor, odnosno pogovor potreban aforizmu, a ne piscu. Otuda pojava da su o satiričnom aforizmu do sada najbolje i najmerodavnije pisali sami tvorci aforizama. Vitezović često kada pokušava da definiše aforizam, i u prikazu Vibovih aforizama (*Vibovi primeri satiričnog sagledavanja*) navodi Ćopićevu misao:

Stvorena je neka nova vrsta atomskog humora koja podseća na vekovima glačanu starodrevnu mudrost stopljenu sa dnevnim kafanskim vicem.

Ćopić je, mada nije bi poznat kao teorijski duh, na sebi svojstven, duhovit način, jezikom pisca od nerva, odista pogodio, mnogo preciznije nego što bi to mnogi teoretičari učinili, nekoliko bitnih osobina savremenog satričnog jugoslovenskog aforizma. On, prvo, ne imenuje pojavu: to nije ni poslovica, ni tradicionalni aforizam, ni kafanski vic, već neka nova vrsta atomskog humora.

Ova fina piščeva rezerva pri imenovanju vrste upozorava na krajnje delikatan odnos nove vrste prema, s jedne strane, poslovici i vjekovnoj tradiciji aforizma, a s druge strane, opet, prema, takođe vjekovnoj, tradiciji hurnora i satire. Pisac nas, dakle, implicitno upozorava na *inovaciju žanra* (*neka nova vrsta*), pa i na prirodu te inovacije: mudri aforizam je izašao na ulicu, napustio muzeje vječnosti i filozofske kabinete, uletjevši u novine, pa i u kafanu; dobio je dimenziju dnevnog, aktuelnog, angažovanog i zabavIjačkog; dimenziju kritičkog u svojoj misaonosti; *palikućkog*, kako bi rekao Andrić. Umjesto odnosa iskustvene mudre i hladne ozbiljnosti prema svijetu, pisac aforizrna danas zauzima satirični odnos. Na ovaj momenat inoviranja upozorava i Vlada Bulatović-Vib (*Budiće vas i ako ne naručite*; predgovor knjizi Nenada Crnčevića: *Naručite buđenje*, Prosvetni pregled, Beograd, 1982):

Aforizarn, da bi opstao, sojuzio se sa satirom. (...) Ona ga je naučila da pozajmi igru od dece i mudrost od staraca. On je, pak, nju odučio od popovanja i naučio lakoći, kratkoći i jasnosti izražavanja.

Ovo *lukavstvo* aforizma u *borbi za opstanak* - savez sa satirom - nije samo neka specifičnost ove književne vste. Mnoge druge kraće lirske vrste vrlo rano su potražile životne sokove *za svoj opstanak* u komičnom i satiričnom. To se desilo i jednoj, po funkciji, tako smrtno ozbiljnoj vrsti, nikloj iznad groba - epitafu - pa se danas duže pamte efektni ironični, komični ill satirični epitafi od patetičnih ili žalopojnih, okrenutih slavi, junaštvu, tuzi ili prolaznosti.

(...)

Priča o satiričnom aforizmu bila bi kusa ako se ne bi nešto progovorilo o aforizmu uopšte. Umjesno je postaviti pitanje: da li, možda, u istoriji aforizma, ili pak u njegovoj strukturi postoje elementi prijemćivosti za komično-satiričnu sferu? Da li je, i koliko je, satirični aforizam naslonjen na bogatu tradiciju aforizrna?

Obično se misli, pa i piše, da literature o aforizmu nema, ili gotovo nema, što nije tačno. Na srpskohrvatskom jeziku postoji više radova, i oni, uglavnom, upućuju na ozbiljnu, pa i obimnu literaturu o aforizmu, prije svega na njemačkom jeziku pisanu.

(...)

Zato predlažemo da bi valjalo razlikovati aforizam kao samostalnu umjetničku strukturu, kao *jednostavnu književnu* vrstu, s jedne strane, i aforizam kao *figuru misli*, stilsko sredstvo ili postupak, kao *mikrostrukturu* unutar *makrostrukture*, a to su onda dvije različite stvari. Ovo razlikovanje bi nas moglo riješiti mnogih nesporazuma: ne bi poreklo, šta više - ukazalo bi na aforističke momente u pojedinim djelima, ali i na svu složenost odnosa koje takvi *aforizmi* stupaju u nekoj cjelini, što bi onda tražilo i opis funkcije *aforizma* u većoj cjelini.

(...)

Na osnovu uvida u unutarnji mehanizam aforizma i njegovu predmetnost, Foht izvodi nekoliko dalekosežnih zaključaka: veliki aforističari se javljaju na prelomu epoha (Sokrat i sofisti, Plotin i mistici, Volter i prosvetitelji, Niče, Kjerkegor, Kafka); oni ne polaze od ustaljenih i prihvaćenih stavova i ne rnisle racionalističkom formom pojmovne piramide, pa se i javljaju kao preocjenjivači vrijednosti, a njihova misao kao *proboj i prevrat*; oni pokazuju privid harmonije i sklada otkrivajući unutarnje apsurde i paradoksalnosti, pa je paradoks osnovni pokretač aforizma; oni degradiraju važeće vrijednosti parodirajući ih, ironizirajući i ismevajući, pa je smijeh vjeran pratilac dobrog aforizma. Upravo ovi zaključci, uz opis unutarnjeg aforizma, veoma su značajni po našem osjećanju za razrnišljnje o aforizmu uopšte, i o satiričnom aforizmu posebno. Aforizam je doista *misaona figura* i bez opisa misaonog obrta aforizma teško da bismo išta valjanije o tome rekli.

Imalo je, dakle smisla pitati se: da li u istoriji aforizma, ili u njegovoj strukturi, postoje elementi prijemćivosti za komično i satirično; pokazalo se da je u tom pogledu hipokratovsko-galenovska tradicija, a naročito humanističko prenošenje tradicije medicinskog aforizma na socijalnu sferu, mogla biti veorna podsticajnom za otvaranje prema satiri; pokazuje se, takođe, da elementi strukture filozofskog aforizma, kao i njegova usmjerenost protiv postojećih *nesumnjivih* vrijednosti, otvaraju širom vrata tematici i usmjerenje saričnog aforizma jer je i fiIozofski aforizarn pomalo *satiričan*: kritički usmjeren prema predmetu koji istražuje i prema institucionalizovanom mišljenju o tom predmetu, a uz to, često prožet ironijskim,

parodijskim ili nekim drugim smijehom. Njegova predmetnost je, takođe, neposredno, konkretno življenje, tematika socijalno-politička i etička. I satiričar-aforističar je procjenjivač svih vrijednosti, naročito institucionalizovanih; i njegova misao je *proboj i prevrat*.

(...)

Vratimo se, za časak, onom aforizmu Brane Crnčrvića što bi mogao stajati kao zaštitni znak, kao metodološki nauk za pisanje satiričnog aforizma: *Piši kao što ćutiš*. Nije li to revizija, duhovita, drska, a ipak istinita, Vukovog pravila koje stoji u temelju fonetskog principa našeg pravopisa; nije li to parodija tog pravila: *Piši kao što govoriš*? Nesumnjivo je da će Crnčevićev aforizam biti efektan i za evropskog čitaoca, ali za našeg će imati i posebne konotacije, jer će bljesnuti na fonu Vukove jezičke pouke, parodirajući je i čineći je nesavršenom. Pritom, Crnčević je svoj aforizam postavio između apsurda i metafora, i taj napon koji postoji između apsurda i metafore, kao i fon, i rasprsnuće Vukovog jezičkog zakona, daje dušu ovom aforizmu. Ako bi glagol *ćutati* bio u bukvalnom smislu, aforizarn bi bio apsurdan. Ali, on ovdje znači: ćutati od straha, ćutati zato što se o tome ne govori (nije uputno, opasno je), a ako se već piše *kao što se ćuti*, onda to znači sasvim obrnuto od ćutanja; progovoriti o onome o čemu drugi od straha ćute, o čemu bi i sarn ćutao da nijesam satiričar i aforističar; moj govor, dakle, prelazi granice vašeg ćutanja, vaše, pa i moje hrabrosti. Tako je Crnčević, parodirajući Vukovu jezičku pouku stvorio svoju pouku o pisanju aforizama. Mi smo, dakle, svjesni dvaju značenja glagola *ćutati* kad primamo Crnčevićevu pouku: bukvalnog (koje vodi u apsurd) i metaforičnog, i tek taj napon između dvaju značenja omogućava duhovit aforizam. Opšte mjesto, prividna harmonija, jezički Vukov zakon, jeste fon na kome se odslikava bljesak novog aforizma, ali ne kao na filmskom platnu - da platno ostane ravnodušno i sasvim bijelo - već da i sama pozadina eksplodira, da pokaže svoju nesavršenost i naprslinu, da iza aforizma na fonu ostane krater. Kao da je ta prividna harmonija fona, ta elegantno i mudro sročena pouka, ipak, skrivala neku tajnu, njoj samoj oprečnu, i tu tajnu, eto, aforizarn nalazi, iznosi na videlo obesvećujući čak i Vukov jezički zakon.

(...)

Aforističar je često akrobata koji istovremeno igra na dvjema žicama, čija riječ u istom aforizmu ima dva života: bukvalan i prenesen. Postoji dakle, jedan paralelizam između aforizama i idioma kada je u pitanju istovremeni život riječi na dva plana. Zato će se aforističar rado poigrati idiomskim i frazeološkim konstrukcijama. Kad nekoga *drže kao malo vode na dlanu* znači da ga drže krajnje pažljivo i nježno. No, *voda* ima i svoje bukvalno značenje, ostaje ipak i voda, pa može ispariti. Tako nastaje aforizarn: *Drže me kao malo vode na dlanu. Čekaju da isparim.* Neko *ko drži sve konce u rukama* gospodar je situacije, ali kada se konci *sjete* svog samostalnog značenja, onda se mogu naći i u rukama sužnja. *I svezanom su svi konci u rukama.*

I satirični aforizam je, kao i aforizam uopšte nedorečen, sugestivan. On jeste osvetljenje iznutra, bljesak, ali taj bljesak ima i naknadno zračenje, talasanje onih valova o kojima je govorio i Foht. Postoji, dakle, napon između rečenoga i nagoviještenoga, sugeriranoga.

(...)

Satira je pojam koji se kod nas rijetko kad definiše i uzima se sam po sebi jasan, najčešće u značenju književne vrste. Pitanje je, međutim; postoji Ii satira kao književna vrsta, ili postoji nešto što je satično, pošto se može javiti i kao roman, drama, pjesma, aforizam, epigram i ko zna već kako? A kakva bi bila ta vrsta koja bi istovremeno bila sve ovo što smo nabrojali? Satirično kao žanrovska oznaka, postoji prevashodno, a možda i isključivo kao atribut uz neku poznatu vrstu. Satira je, prije svega, stvar odnosa autora prema svijetu, jednako pjesnika kao i pripovjedača, romansjera iIi aforističara... Mnoge satirične oznake nekog djela se izgube, jer drugo vreme i njegovi čitaoci, nijesu kadri da odgonetnu odnos autora prema njegovom svijetu i vremenu onako kako bi to nalagao satirični tekst, pa je pitanje koliko je danas, i koliko je nekad bilo, satire u romanima Rablea i Servantesa. Može neki tekst koliko hoće *razobličavati* i *razotkrivati mane društva*, a da, opet, bude mrtav, loš i brzo zaboravljen. Bitno je da to bude dobar aforizam, roman, dobra drama ili pjesma, pa onda da ima ostvarenu satiričnu poentu, da je iznijansiranog smijeha: od podsmijeha do ironije, cinizma i sarkastičnog ujeda. Podsjećamo, opet: da bi aforizam bio *neočešljan*, satiričan, mora prethodno biti pažljivo očešljan, stilski briljantan, duhovit, s poentom. Satiričarev odnos prema svijetu je odnos negacije onog dijela svijeta koji satričar stavlja pod lupu, odnos radikalne *kritike*. Satiričar uočenu *manu* mora uvećati, najčešće hiperbolom, učiniti je apsurdnorn, groteskom, uz pomoć hiperbole i smijeha. Najčešća sfera stvarnosti koja je pod udarom satirične *deformacije* jeste društvena, posebno politička stvarnost, a onda moralna. Nekad satira udara u same temelje ljudske prirode: kao da su ljudske mane vječne. Obavezno degradira, detronizuje, deformiše (Miroslav Egerić: *Antologija savremene srpske satire*, SKZ, Beograd, 197O).

Dobar broj savremenih jugoslovenskih, a posebno srpskih aforizama, nastali su kao *satirični dnevnik*, kako veli Vitezović povodom Vibovih aforizama, a što bi se moglo reći i povodom nekih Vitezovićevih, Crnčevićevih, a naročito Radovićevih (svako jutro je Beogradu dobrojutro) i Baljkovih aforizama. *Satira počinje u sadašnjosti u ime budućnosti. Prošlost satiru ne zanima, sem ako njome može da objasni neku sadašnju negativnost*. - veli Vitezović u pogovoru Petanovoj knjizi aforizama (Žarko Petan: *Nepodobne parole*, Narodna knjiga, Beograd, 1978). Ona je *kreativna replika na savremeni život*, najčešće na politički život. Zato Brana Crnčević u predgovoru prvoj Dangubićevoj knjizi, određuje aforizam kao *bastard rođen iz veze politike i umetnosti, kao dete bez roditelja, siroče, bez babe i dede. Bez zavičaja. Ni politika ni umetnost ne prihvataju, da bi se istina utvrdila, vađenje krvi*. Crnčevićeve duhovite i sarkastične opaske dosta govore o statusu aforizma i o odnosu izvora građe - politike - prema djelu koje tu građu brilijantno uobličava.

(...)

Ovaj kritičar već odavno odlaže svoj poslovni susret sa aforizmom. Sada, kada se taj susret, konačno zbio, osjeća nezadovoljstvo što nije imao pri ruci novije jugoslovenske radove o ovoj književnoj vrsti (u štampi su neki od njih) i što se nije malo duže pozabavio istorijom ovog žanra u Srba. Očito, do novog poslovnog susreta s aforizmom mora doći, jer je teško odoljeti izazovu književne vrste koja je snažno obilježila naše vrijeme.

Jovan Delić

____

Ovo su kraći izvodi iz obimnijih radova (recenzija) Jovana Delića o aforizmu i satiri (prim. ur.)

Poznavanje svega 3

MUZIKA

1. Lake vrste

Pojedinost da Mujo kuje poznata je odavno. Pa i sa mirisom somborskih ruža ne ide najbolje, premda neki mnogo više žele da saznaju - i to, ako je ikako moguće, upravo od leptirića - da li je određena draga bila na izvoru. Čuje se i kako izvesni Mile, prezirući Zenonov paradoks i konkretan slučaj Ahila i kornjače, dosledno stiže u strnjike, i šta je zatim bilo. Međutim, prisutno je i mnoštvo krajnje novokomponovanih podataka kao što je recimo "Joj joj joj jojoj joj joj joj joj", uz završne i prelazne odredbe i napomene da dragi treba da uvrati još koliko večeras, inače će doći do osećaja u srcu, i ti će osećaji biti mučni. Drugi se kod Dunava raspituju da li njihova garavuša hoće da sluša, što je jedno od tipičnih pitanja za kakva je Dunav kompetentan. A suština svega je u tome što je Ona ostavila Njega, usled čega on sprovodi patnju.

U zabavnoj muzici to se izražavalo sa: "Ne ostavljaj me ti, vaj, oh, lalala, ti znaj". Objektu želje zameralo se i to što nije uspostavio svoje prisustvo u spaciotemporalnom odsečku ("Ti nisi došao...") i stavio subjektu na raspolaganje svoje gornje ekstremitete ("... i pružio mi ruke svoje..."). U novije vreme ima i novih pojava, još nedovoljno izučenih, kao što je humana poruka, duboko ekološki zasnovana, prepuna svesnosti da je priroda na izdisaju, i da čovek treba štedljivo da gazduje sa onim što ima, pa čak i sa otpacima ("Ostani sekundarna sirovina do kraja..."). U novokomponovanoj narodnoj muzici, međutim, bez prekida cveta očajanje. Tu su neophodne misli kao "Samo ja očajan tugu tugujem", ili "Mila majko ronim gorke suze, dragu moju drugi dika uze", i druge izjave koje bi odlično mogle poslužiti kao ekspozicije drama "Obešenjak" ili "Visi visi visuljak", iz svakodnevnog života samoubica.

Za takve pesme potrebno je i lično očajanje. Jedan autor tekstova za ploče vlažne od tuge obično pričepi palac u vratima svog četvorosobnog "Ferarija", a onda krene da piše "Joj joj joj" (uz "Gde si diko večeras"), a sve je to duboko proživljeno. Potom se neko vreme, prema legendi, bavi samoposmatranjem palca, i zapisuje tačno kako to iz njega navire: "Moja draga, u me bije damar". Iz novonastale pesme da se nazreti da za taj slučaj on smatra odgovornim upravo nju, jer verbalno rekonstituišući svoje impresije - on dodaje: "Će da dođem da ti zviznem šamar". Kasnije, u takvim slučajevima, kako se damar smiruje, on prelazi na tihe kontemplativne pasaže ("I' bre, Simka, kak'a si") i slično. Vidljivo je da samih osećanja tu ima na kubike, da se i ne govori o ostalim pojedinostima, a nigde razumevanja. To je tužna pojava, taj fenomen, "Smej se, Bajaco"; što je Njemu gore pubilka je srećnija.

Zaista, kada se vida sa koliko radosti se sluša kako je Ona ostavila Njega, postaje jasno da je osnovna osobina publike krajnja zluradost. Srećom On (Bratolik V. Gladisavljević, popularni "Bidža"), staromodan kao čovečja ribica, hrabro podnosi sve te lične drame, i smireno popravlja svoju čuvenu zeleno-ružičastu kravatu na plavoj osnovi (sa pegama). Izvori navode o njemu da je nekada bio siromašan pastir sa svega nekoliko grla, i to tuđih. Potom je uvideo da je za pevača dovoljno i manje, i otada, sa svega jednim grlom, prolazi odlično. "On je izrastao iz

NAUKA

Nauka je nekada bilo mnogo manje, a i ta je bila nenaučna, samo se to nije znalo. Čak i geografije je bilo manje pre nego što je ljudska noga kročila na mesta na koja nije kročila ljudska noga. Načelno, geografija bi se, u određenom svom vidu, mogla smatrati umereno dovršenom, ako ne bude drugačije određeno, a to će se propisivati posebno, shodno pojedinim slučajevima. Istorija se, međutim, tokom čitave svoje istorije karakteriše time što se neprekidno povećava sa oba kraja; uporna su nastojanja da se čak i praistorija, dugo devičanski netaknuta, učini poznatom, istorijskom.

Usled napredovanja Nauke neprekidno se revidiraju prethodne činjenice. Malokrvnost se odavno ne leči puštanjem krvi. Predmeti teži od vazduha danas lete zahvaljujući zdravom razumu, a ne uprkos njemu, kao nekada.

Reč "Caesar", primera radi, nekada se čitala "Cezar". Potom se moglo saznati da je pravilno čitati "Kesar" a, još kasnije, najnovija istaživanja u drevnom Rimu dovela su do saznanja da treba čitati "Kajzer" ili "Kaisar". Ova nedoumica postoji u svakom ko se nije potrudio da tačno upamti jer je shvatio da to nema svrhe. Čemu? Neko stalno menja prošlost; stvari će se ponovo izmeniti. Nauči čovek latinski, a potom mu se mrtav jezik izmeni (dopušteno je pitati se: kako?) retroaktivno, i činjenica koju je naučio više nije činjenica, nego netačna informacija kojom je opterećen, koja mu smeta, i koja čini da ga svi koji su posle njega naučili revidirane činjenice smatraju neobaveštenim.

Poput rečenica "Sada je dva časa i petnaest minuta" nauka je tačna na poseban, permanentno privemen način. Tačnom je (i to za njih same) čini poverenje nosilaca pojava poverenja, u vremenu koje prethodi uspešnom revidiranju činjenica. Svako je bespomoćni znalac pogrešnih podataka koji su bili savršeno tačni kad ih je on učio.

Niko osim naupornijih tradicionalista više ne smatra da je planeta Zemlja ravna, kao ploča. Zemlja je tokom vekova lagano postajala okrugla, a potom se i to izmenilo, te ona trenutno opet nije savršena lopta, nego je više zatupljena na oba kraja, i to neravnomerno. Nije isključeno da tradicionalisti smatraju da je nauka tačna ne privremeno nego povremeno, u kom slučaju ovo shvataju kao jedan pozitivan korak ka uspostavljanju njima dragog oblika Zemlje.

NOVOROĐENČE

Izvor plača, po kome je lako odrediti gde je locirano (iako lelek nije zastupljen): Svojom pojavom ono odmah uspostavlja vlastite roditelje, kao i čitav niz novih rodbinskih odnosa; tako osobe koje se za to uopšte nisu spremale odjednom postaju dede, babe, ujke, ujne, teče, tetke, i slično. Zahvaljujući tome lako je shvatiti plač; donedavno novorođenčetu je sve dobro išlo, a sada odjednom mora među osobe.

NJ

Premda nije sasvim jasno zašto ovo je veoma čest predmet razmišljanja. Veliki deo Čovečanstva mnogo svog vremena posvećuje upravo tome.

Bilo bi mnogo bolje iscrpljivati svoje snage u nečem drugom, a ne misliti toliko na nj!

OČEKIVATI

Sa stanovišta Psihohigijene nezdrava aktivnost. Ipak, tu ima nijansi "Može se razočarati samo čovek koji nešto očekuje;

i otići na selo, pomislih, a i braći bi bilo drago da im pomognem oko berbe pasulja, vele da je rodio kao nikad.

Dođoh kući, žena već leži, drži neki šareni časopis na kome piše "NEWSLETTER", skrenuh joj dobroćudno pažnju da ga je okrenula naopako, kada ona prosu:

"Konju jedan, ako je moj deda Tode nosio kožun izvrnut naopako ne moram i ja, misliš li ti o našoj deci, svi, što su danas nešto, su večeras na balu kod Grofa Rajkovskog" (i ona je, očito, htela da izgovori RAJKOVSKY, ne pođe joj to za rukom, samo zabali, što od besa što od pokušaja da prelomi jezik).

"Kakav Grof, budalo, pa to je moj drug Rajko, sada sam sa njim..." pokušah ja da je odobrovoljim.

"Drug ti je bio dok si mu trebao, jeb'o te on, da ti je drug, iščačkao bi i tebi, kao i sebi, ukaz od pre 300 godina kojim mu Carica lično čukundedu imenuje za Grofa. Sretne se večeras slikaju sa Grofom i Groficom, samo ja sa tobom oči vadim ceo vek, jadna mi majka moja i gde su mi oči bile, sama ću ih izvaditi, kada nisu znale da gledaju, kada je trebalo gledati...." penuši žena besno.

"Čekaj, ženska glavo, šta bi mi deda rekao da ga mrtvog "prekvalifikujem"....

"Jeb'o te deda, Kadrićka danas ima i poslugu u uniformama, priređuje klabeti..ti...me, a ja tebi krpim čarape..." penuši žena dalje, lomeći jezik. (Biće da je htela reći CLUB TEE TIME).

"Ama, stani, Kadrić je moj drugar, ćaća mu je bio prvoborac, oficir iz rata, delili smo poslednje parče hleba i masti kao deca, znaš da smo do skoro kometarisali da nam je uvek hleb u igri padao na onu namazanu stranu...."

"Onda je onda, a sada je sada, ne živiš onda, već sada, jeb'o te onaj, ko te nameri na mene...." odbrusi ona i ugasi svetlo.

Iziđoh iz mraka spavaće sobe, kad me ćerka presrete u pretsoblju i u trku mi dobaci: "Ćale, za sutra mi treba dvesta demona za ekskurziju".

Zazinuh nešto da kažem, kada se otvoriše vrata spavaće sobe i žena besno prosikta na mene:

"Daj detetu dedu, okačio si ga tu u trpezariji, zajedno sa babom, da mi ni mrtvi ne daju mira...".

Zalupi tako snažno vratima da dedina i babina venčana slika tresnu sa zida.

Podigoh je sa poda: sreća, ne razbi se. Prekrstih se i vratih sliku na mesto, ispod Svetog Jovana, koji mi ozbiljno preti prstom, svetački ozbiljan, sa natpisom pored oreola "POKAJTE SE". Sedeo sam dugo u mraku dnevne sobe pokušavajući da se pokajem: ne ide mi nešto, džabe sam se trudio.

Kakav li sam ja to čovek? Možda je moja žena u pravu? Kada god bih pokušao da se kajem i mog čukundedu Vidaka "presvučem" iz gunja u (bar) normalni kaput - samo bih u sebi otkrivao stid zbog toga što mu, na pravdi Boga, ne dam mira ni na onom svetu.

Spavao nisam nikako. Svu noć, u polu-snu, bezuspešno pokušavam čukundedi Vidaku skinuti ćemer sa pojasa (kako sako da mu navučem bar sako preko tog čuda, koje on zvaše "silav"), ne da nikako, psuje i poteže kuburu na mene. Dolazi mi, potom, moja nasmejana baka sa svojim tolim licem, zabrađena u crnu maramu: odlaže preslicu, uzima me u krilo i šapuće:

"Spavaj, jabuko moja, sve će to proći, blago babi, kao i svako drugo zlo što je prošlo milom Bogu hvala".

Žena, opet u snu, peni na babu: "Proći će meni i život, a to sa vama takvima je i gore od zla...."

Ustadoh jutros umorniji nego što sam legao. Na putu do posla, prođe mimo mene Rajko sa ženom u poluraspadnutom crvenom stojadinu. Umesto levog migavca - rupa na repu. Biće da je u toj rupi skrivao onaj papir od Carice lično. Dođe mi ga nešto žao, taman zaustih to da kažem ženi, koja od jutros nešto ćuti, a i kafu sam joj skuvao, kada mi ona opet odbrusi:

"Onda je onda, a sada je sada i Grof je - Grof".
"Jeb'o te Grof" promrsih; okrenu se žena i unoseći mi se u lice upita šta to rekoh.
"Pitaj ove tvoje sa posla za onih dvesta demona za dete...".

Nisam čuo šta je rekla trčeći ka ulazi svoje firme. Bolje što nisam - duže ću trajati.

Duško Radočaj

---

naše sredine", s poštovanjem govore o njemu ovce koje su ostale na planini gde je bio pastirom, a on peva svoje poznate hitove "Dve sam krave video u jarku" i "Ja i Esmeralda, i sa nama janje".

Da, taj čovek setnog pogleda, koga opsedaju obožavateljke, lik ispod čijih prozora očajne lepotice sipaju jedna drugoj u oči razne škodljive tečnosti, ukratko On pati u pesmama jer ga je Ona ostavila, i privolela se drugome jaranu, a on usamljen tuli u vajatu. Osetljivijoj osobi prosto dođe da orone u najboljim godinama kada čuje kakve se sve tragedije dešavaju, i to na ogromno zadovoljstvo publike, i još se lomi staklarija, i ta se srča baca, umesto da se, posredstvom individualnog sakupljača sekundarnih sirovina, vrati Proizvođaču.

Uopšte, uz Muziku se dešavaju razne nepravilnosti. Na primer, pevanje.

ja ne očekujem ništa" mračan je stav. Zdravije je misliti: "Bio sam siguran da će zabrljati, i zabrljao je". Ovaj drugi pristup pokazuje da se na ljude još kako može računati.

OKO

Život neprekidno buja. Bez neke pompe nedavno su otkrivene potpuno nove mogućnosti čula vida, što dokazuje rečenica: "Iskusno oko carinika odmah nanjuši prekršitelja".

Ovo pokazuje šta se sve može učiniti. Uvežbavanjem oka da njuši omogućava se štedljivija primena nosa!

Zoran Stanojević

ETNA | Naslovna | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14

ONDA I SADA

Krenem sinoć u uobičajenu šetnju, onako iz dokolice, kažu da je zdravo pred spavanje. Nogu pred nogu i đavo me nanese pored hotela u centru. Radni dan, tek se hvata sumrak, a vidim, kroz malo ramaknute zavese veliku hotelsku salu, kako se kupa sva u svetlu, dok po parketu klize parovi sve u smokinzima, frakovima i dugim balskim haljinama uz zvuke Štrausa. Jedna vremešna dama zaboravila suknju, stoji sa strane sa čašom šampanjca u jednoj i dugom muštiklom u drugoj ruci. Puši. I pije. I kezi se okolo.

U ovo doba sala obično zvrji prazna ili tek sa ponekim dokonjakom, koji uz novine cedi kafu, čekajući, valjda, kao i ja, da mu čeljad kući pospu, pa da ne mora da odgovara na pitanja "dokle ćemo ovako i kako to drugi uvek mogu, a ti nikada..."

Prislonim nos na staklo: jeste neka velika fešta, okreću se parovi, doduše, malo trapavo i ni blizu onim, što prate Novogodišnji koncert Bečke filharmonije (moj pokojni deda je jednom prokomentarisao tu novogodišnju sliku na TV-u rečima: "E ove mora da su od plastike pa na struju").

Dame su malo prekrupne, a i gospoda očito malo kubure sa kilažom i kičmom, zajapure- ni su svi, ali - ipak se okreću.

Da su mature - nisu sigurno, nisu ni godišnjice matura, i one se održavaju kada i mature... biće da je nešto drugo.

Pitam dobroćudnog gradskog veselnika Tulija, koji beše pored mene naslonio nos na izlog, šta je ovo, veli: "Gospoda se sigraju, nego daj cigaru pa da uđem da pitam i sve ću ti kažem za još jednu cigaru za "za uvo".

Taman pomislih da nastavim (u krajnjoj liniji - baš me briga šta je) kada niz stepenice strča prilika u belom fraku sa svilenim reverima i žutom ružom u jednom od njih.

Krenu prema meni, ja se sklonih u stranu, pomislih: mora da je neki stranac, promašio vrata pa umesto u toalet strefio na ulicu, kad klinac: priđe pravo meni, pruža mi ruku i veli "Zdravo, ja sam grof Rajkovski, unutra ne možeš sam, ne možeš ni tako odeven, a nisam te ni zvao".

To Rajkovski reče nekako čudno.

(Podseti me na mog drugara Mileta Tutkala, kada je na nemačkom izgovarao "jager", a na pitanje profesorke, ljute, zbog pogrešnog izgovora, vidi li iznad *a* dve tačkice i šta one znače, rekao da vidi i da to znači da su se tu usrale dve muve).

Biće da je to trebalo da znači: RAJKOVSKY.

Ludi stranac se napio, pomislim, taman zaustih da mu kažem da nisam ni krenuo unutra, da sam namerno sam i da mi je baš milo što me nije zvao, kada mi se lik učini poznat. Pogledam bolje: jeste Rajko, moj drugar iz osnovne škole, seljak čovek, kao i ja sâm, čiji je deda, doduše pre moga dede, došao u grad, zarađujući hleb kao poslednji gradski amalin.

"Ti li si to Rajko" upitah radostan što ga vidim; naljuti se čovek, unese mi se u lice i prosikta:

"To si sada rekao i nikada više, pričaš sa grofom Rajkovskim, spodobo indolentna i odmah da si se sklonio sa trga, da ne zovem ove iznutra, ni sanjati ne možeš, ko je sve tu i šta mogu da ti urade, samo da ih zovnem".

Na stepeništu iza njega se pojavi prilika u dugoj balskoj haljini sa belim rukavicama do iznad lakata, kezeći se na Rajka:

"Gde se gubiš idiote, hoće predsednik Opštine da se slika sa nama, a ti se opet motaš sa tim tvojim seljacima i gde se samo nađete, sunce li vam žarko, valjda po mirisu đubreta, sa kog ste i došli. Zaboravio si koliko me sve ovo košta i koliko puta mi je ona uspijuša Kadrićka nabijala na nos svoje buržujsko poreklo, spominjići mog veselog oca, seljačinu, kao što si i sam".

Bi mi neprijatno, prepoznah Milevu, Rajkovu ženu, čiji je ćaća bio pandur (kažu vrlo dobar i sposoban pandur): kako li je samo navukla one bele rukavice na njene ruke veličine osrednje udarničke lopate. Biće da je to onaj, kako li ga zovu tolstolobik, aerobik, joga (nešto je moja žena pominjala na tu temu, gunđajući da bi i ona tako mogla, da je gledala za koga će...).

Krenuh, zbunjen, dalje, krenu i Rajko nazad, valjda zadovoljan činjenicom da sam zakoračio od hotela, okrenuh se i dalje zbunjen, okrenu se i on kočoperno i ratoborno, gledajući me mrko ispod naočara, svojim sitnim, suznim očima, ispreči se, pomislivši, valjda, da ću, ipak, ući.

"Čekaj, Rajko, kako Grof, kada si na partijskim sastancima uvek isticao svoje amalinsko poreklo, sećaš se, onda, kada si usrao sa onom švalerancijom pa te CK spašavao i, bogami - spasio, zahvaljujući i dedi amalinu i starcu panduru. Znaš da smo te posle dugo zezali pevajući ti ono ..."u našega Rajka golema svirajka..."

"Onda je onda, a sada je sada, trpim ja tebe i take kao ti evo 50 godina, vala dosta je bilo, svanu i meni, konačno, i niko mi to neće pokvariti, a ti samo probaj da uđeš, videćeš ko sve hoće da se slika sa nama, a znaš ti šta oni sve mogu".

"Čekaj, burazeru, pa bar sa pola njih sam oktobra prošle godine išao u Beograd, zvao sam i tebe, nisi ni smeo ni hteo, a i direktiva tvog tadašnjeg partijskog šefa, što danas u Hagu piše memoare, je bila da se ne ide; dočekali su nas na ovom trgu kao heroje, slavili smo do jutra, ovde na Trgu, punom sveta, uz tople čvarke i kuvanu rakiju..."

"Onda je onda, a sada je sada, rekao sam ti već, nego put pod noge i zaboravi da smo se ikada sreli, stoko seljačka, 50 godina se ja patim sa vama..." ode ljutito za ženom, koja nestade iza plišane zavese navučene na ulaz.

Krenuh kući, zbunjen, razmišljam: nisam ništa pio ima već deset dana, jeste Rajko, jesu i ovo na parkingu pred hotelom besne limuzine gradskih čelnika i gradskih "bizmismena", "ekstraprofitlija" sa "sitnim" brojevima... Moraću uzeti koji dan odmora

i otići na selo, pomislih, a i braći bi bilo drago da im pomognem oko berbe pasulja, vele da je rodio kao nikad.

Dođoh kući, žena već leži, drži neki šareni časopis na kome piše "NEWSLETTER", skrenuh joj dobroćudno pažnju da ga je okrenula naopako, kada ona prosu:

"Konju jedan, ako je moj deda Tode nosio kožun izvrnut naopako ne moram i ja, misliš li ti o našoj deci, svi, što su danas nešto, su večeras na balu kod Grofa Rajkovskog" (i ona je, očito, htela da izgovori RAJKOVSKY, ne pođe joj to za rukom, samo zabali, što od besa što od pokušaja da prelomi jezik).

"Kakav Grof, budalo, pa to je moj drug Rajko, sada sam sa njim..." pokušah ja da je odobrovoljim.

"Drug ti je bio dok si mu trebao, jeb'o te on, da ti je drug, iščačkao bi i tebi, kao i sebi, ukaz od pre 300 godina kojim mu Carica lično čukundedu imenuje za Grofa. Sretne se večeras slikaju sa Grofom i Groficom, samo ja sa tobom oči vadim ceo vek, jadna mi majka moja i gde su mi oči bile, sama ću ih izvaditi, kada nisu znale da gledaju, kada je trebalo gledati...." penuši žena besno.

"Čekaj, ženska glavo, šta bi mi deda rekao da ga mrtvog "prekvalifikujem"....

"Jeb'o te deda, Kadrićka danas ima i poslugu u uniformama, priređuje klabeti..ti...me, a ja tebi krpim čarape..." penuši žena dalje, lomeći jezik. (Biće da je htela reći CLUB TEE TIME).

"Ama, stani, Kadrić je moj drugar, ćaća mu je bio prvoborac, oficir iz rata, delili smo poslednje parče hleba i masti kao deca, znaš da smo do skoro kometarisali da nam je uvek hleb u igri padao na onu namazanu stranu...."

"Onda je onda, a sada je sada, ne živiš onda, već sada, jeb'o te onaj, ko te nameri na mene...." odbrusi ona i ugasi svetlo.

Iziđoh iz mraka spavaće sobe, kad me ćerka presrete u pretsoblju i u trku mi dobaci: "Ćale, za sutra mi treba dvesta demona za ekskurziju".

Zazinuh nešto da kažem, kada se otvoriše vrata spavaće sobe i žena besno prosikta na mene:

"Daj detetu dedu, okačio si ga tu u trpezariji, zajedno sa babom, da mi ni mrtvi ne daju mira...".

Zalupi tako snažno vratima da dedina i babina venčana slika tresnu sa zida.

Podigoh je sa poda: sreća, ne razbi se. Prekrstih se i vratih sliku na mesto, ispod Svetog Jovana, koji mi ozbiljno preti prstom, svetački ozbiljan, sa natpisom pored oreola "POKAJTE SE". Sedeo sam dugo u mraku dnevne sobe pokušavajući da se pokajem: ne ide mi nešto, džabe sam se trudio.

Kakav li sam ja to čovek? Možda je moja žena u pravu? Kada god bih pokušao da se kajem i mog čukundedu Vidaka "presvučem" iz gunja u (bar) normalni kaput - samo bih u sebi otkrivao stid zbog toga što mu, na pravdi Boga, ne dam mira ni na onom svetu.

Spavao nisam nikako. Svu noć, u polu-snu, bezuspešno pokušavam čukundedi Vidaku skinuti ćemer sa pojasa (kako sako da mu navučem bar sako preko tog čuda, koje on zvaše "silav"), ne da nikako, psuje i poteže kuburu na mene. Dolazi mi, potom, moja nasmejana baka sa svojim tolim licem, zabrađena u crnu maramu: odlaže preslicu, uzima me u krilo i šapuće:

"Spavaj, jabuko moja, sve će to proći, blago babi, kao i svako drugo zlo što je prošlo milom Bogu hvala".

Žena, opet u snu, peni na babu: "Proći će meni i život, a to sa vama takvima je i gore od zla...."

Ustadoh jutros umorniji nego što sam legao. Na putu do posla, prođe mimo mene Rajko sa ženom u poluraspadnutom crvenom stojadinu. Umesto levog migavca - rupa na repu. Biće da je u toj rupi skrivao onaj papir od Carice lično. Dođe mi ga nešto žao, taman zaustih to da kažem ženi, koja od jutros nešto ćuti, a i kafu sam joj skuvao, kada mi ona opet odbrusi:

"Onda je onda, a sada je sada i Grof je - Grof".
"Jeb'o te Grof" promrsih; okrenu se žena i unoseći mi se u lice upita šta to rekoh.
"Pitaj ove tvoje sa posla za onih dvesta demona za dete...".

Nisam čuo šta je rekla trčeći ka ulazi svoje firme. Bolje što nisam - duže ću trajati.

Duško Radočaj

DIVNA STVORENJA

Djeca su divna stvorenja, za razliku od starijih. Eto, neki dan, idem ja ulicom, kad ispred mene desetak divnih mališana od četrnaest - petnaest godina, pa me jedan pristojno oslovi:
"Matori, daj lovu!"

A da je bio neki stariji, rekao bi grubo:
"Pare ili život! "

Ali djeca su divna, neiskvarena stvorenja.

Tako, pošto ja nisam imao para, ni oni mi nisu uzeli život toliko su neiskvareni. Samo su me prebili lancima.

Dok sam ležao u lokvi krvi, naišli su neki momčići i curice, i pošto su djeca ljubopitljiva i sklona istraživanju, odmah su me primjetili, i krajnje ljubazno mi se obratili, i to još, onako, u prolazu:
"Drtino stara, što ležiš nasred ulice! Ne može se proći od tebe!"

Dirnut ovim, a još više dirnut od prethodne grupe, nisam nalazio snage da se zahvalim.
"Matori je pijan, pusti ga."
"A poslije im omladina ne valja."
"Jesam vam rekla da ne uzimamo alkohol. Praviš svinju od sebe. Samo drogu."

I ne samo što su mi se lijepo obratili, nego su mi posvetili i pažnju ukazavši mi prvu pomoć. Nježno su me bacili u obližnje grmlje da ne smetam na trotoaru. Bio sam im zahvalan. Ni moji najrođeniji ne bi iskazali toliko pažnje. Ali to su djeca, naivna, neiskvarena, nekoristoljubiva, puna ljubavi.

Još sam ležao kad sam osjetio nježni udarac u rebra, koji je bio toliko topao i ljudski, da, iako sam ja matora otupila drtina, izmami iz mene jedan jauk oduševljenja. Ili bar zadovoljnog ječanja, ne sjećam se najbolje. Senilnost, šta ćeš.
"Čiča, ovo je moje radno mjesto! Nema ovdje spavanja! Plati, ili se kupi!"

Nekako se okrenem, doduše samo glavu, kad vidim, koliko mogu kroz natečene kapke, milo jedno stvorenje, od trinaest, možda četrnaest godina, a već "dama". Gledam ja nju, tako, nepristojno, ležeći, a ona se opravdano ljuti:
"Diži se, imam mušteriju!"

A ja još ne nalazim snage za pristojnost.

"Diži se, ili ću da zovem pajtaše!"

Tu mi se pristojnost povratila.

"Nemoj ćere, nemoj ako Boga znaš", promrljam polako se pridižući.
"Šta se na Boga pozivaš, a ovamo se valjaš kao svinja", pomalo mirnije reče dobro dijete.
"Eh, ćere", mrmljam ja, "šta ja o Bogu znam. Mene su ateisti vaspitavali, nisam ja imao vjeronauku u školi, zato sam ovakav", mrmljam ja, mrmljam, i teturam niz ulicu.
"Čiča, navrati nekad", doviknu nezlobivo dijete, "ako imaš love."

A ja odoh niz ulicu. Sve polako, držeći se za zidove.
"Fiksa se stari, kad ti kažem", reče jedan dječak u prolazu. "Tako i ja idem kad uzmem dozu. "

A ja ne mogu ni da mu se zahvalim, toliko sam ogrezao u svojoj odrasloj samoživosti. Dijete hoće da sa mnom podjeli iskustva života, da mu ja prenesem svoja saznanja, da ga ohrabrim i uputim, a ja samo šutim. I teturam. Jedan manji hor desetogodišnjaka, mislim da ih je bilo petoro - šestoro, složno mi otpjeva:
"Bolje biti pijan
nego star!"

Sigurno da me ohrabre, toliko su djeca nesebična. A jedna me djevojčica gurnu, s leđa, zato što se nisam naklonio. Ali ne samo da sam ja necivilizovan, nego mi ni prilike ne idu na ruku. Ne uspjeh da se naklonim, ni na glavu, ni na leđa, jer mi se ispreči bandera. Držim se ja za banderu, skoro da ću da plačem od sreće, a djeca odoše. Nije horsko pjevanje za stare konje. Imaju puno pravo. Nije to za mene, djeca su lijepom okrenuta, a mi smo matori svo zlo svijeta pokupili. Barem ja. Eto, tad, bila je već davno prošla ponoć, na ulici nikog odraslog, samo djecu možeš da vidiš, a ja ti se teturam, teturam. Pa šta djeca da zaključe, nego da sam ološ. Da nisam, odavno bih bio kod kuće.

Otvori mi desetogodišnji sin, koji je gledao pornići, uzbudi se dijete, što ga prekidam, a možda i što me vidi, i još onako na vratima, razdra se da čitav komšiluk zna kakva sam ništarija:
"Kevo, matora mrcina je opet pila, umjesto da rinta!"
"Samoživi stvore", vrisnu žena iz sobe.

Pored mene prođe Pero električar i prezrivo me pogleda. Zbilja, ništarija sam. Ništa nisam mogao da kažem u svoju odbranu, samo klonuh u krevet. Dok mi se mutilo u glavi, čuo sam ženu:
"Opet ćeš da iskrvariš posteljinu, dokle ću ja da dirinčim za tebe!"

I sina, kako majku brani:
"Kevo, što ga ne izbaciš!"

Magla mi se pojačavala ali sam ipak bio svjestan koliko sam ja loš čovjek. Hoću da se popravim. Učiću od djece, zadnje je čega se sjećam. A poslije mi je pao mrak. Kažu da je bilo grozno i pogledati.

Goran Kljajić

TRETMAN

Ono čičište Đmirić je krišom pio neko sredstvo za podmlađivanje. Kod mnogih su takve eliksir-tečnosti potpuno omanjivale, ali je zato kod njega zaista došlo do pravog buma.

Kada se deda Đmirić našao u srednjim godinama još nije stigao da se zaposli, a bio je otpušten kao tehnološki višak. - Moram da naviknem da su jedino stvari koje idu naopako normalne - govorio je sam sebi, pa je nastavio sa konzumiranjem čudotvornog napitka. I evo njega kao studenta mlađanog i tananog, a sklonog raznim avanturama. Mada mladosti nikada dosta, bio je vrlo zadovoljan postignutim rezultatima, pogotovo kada se u obzir uzme onaj početni starački status. Ipak, razmišljao je: Bože, studiram, studiram, još malo i brucoš ću da budem, a želja mi je da upišem osnovnu školu. Ujedno ga je i mnogo zanimalo šta će dalje da bude. I zaista, vreme brzo ide a naročito kada ide unazad. Začas čiča Đmirić stigao do osnovne škole. Tada je radoznalost preovladala razum, a, uostalom, na podmlađenima svet ostaje.

I evo najzad njega u jaslicama u liku jednog lepog dečkića koji sedi na noši i kaki. On to radi drugačije od ostale dece, strpljivo i istrajno, sa velikim interesovanjem. Svi ti mališani vrte se, ustaju sa noša, prevrću ih, pa onda prstićima mažu lica i zidove prostorije, ali on ne. On se vrlo poslušno napinje kada mu vaspitačice savetuju: - Ajde saaaaad! Aaaaaa! Iskusan je taj i nadasve lukav, a nimalo naivan, jer stalno se osvrće i gleda gde su te žene što na njega paze. Pa kada zaključi da na njega niko ne obraća pažnju odmah ugura cuclu u usta i potegne iz flašice par jačih gutljaja one tečnosti. Zato je konačno nestao i uopšte ga više nema.

- Gde je moj slatki mali pradedica? - pitao je vaspitačicu njegov praunuk, koji je došao da ga vrati iz jaslica kući.
- Otišao je u pizdu materinu! - povikala je vaspitačica i podigla suknju pokazujući mu prstom modrice na butinama koje joj je taj nestašni balavac iz potaje napravio.

Raša Papeš

SPASILAC ŽIVOTA

Sedamdeset i pet Ljudi pojavilo se pred Predsednikom Čovečnog udruženja i zatražilo zlatnu medalju za spasavanje života.

"Pa, naravno" reče Predsednik. "Toliko ljudi je prilježnim trudom moralo da spasi veliki broj života. Koliko ste života spasli?"

"Sedamdeset i pet. Gospodine". odgovoriše njihovi predstavnici.

"Aha, da, to znači svako po jednog vrlo dobro, zaista, vrlo dobro", reče Predsednik, "ne samo što ćete dobiti veliku zlatnu medalju Udruženja, već i njegovu preporuku za poslove u nekoliko stanica sa spasilačkim čamcima duž obale. Ali kako ste spasli tako mnogo života?"

Predstavnik Ljudi je odgovorio:
"Mi smo policajci i upramo smo prestali da gonimo dvojicu krvoločnih odmetnika".

SVETAC I GREŠNIK

"Prijatelju moj", reče slavni službenik Armije spasa Najrđavijem grešniku, "nekada sam bio pijanac, lopov, ubica. Milost božja je od mene učinila ono što sam danas".

Najrđaviji grešnik ga odmeri od glave do pete.

"Milost božja će, pretpostavljam, mene ostaviti na miru".

GRANICA

Kralj Dalekih ostrva naimenova svog konja za predsednika vlade i uzjaha čoveka. Uvidevši da je pod novim poretkom kraljevina prosperirala, jedan stariji Državnik posavetova Kralja da sam sebe istera na ispašu a na presto da postavi vola.

"A ne", odgovori kralj promišljeno, "time bi jedan dobar princip bio doveden u opasnu krajnost. Prava reforma staje tik pred revoluciju".

NEZADOVOLJNI PRESTUPNIK

Pošto je Zločincu dosudio boravak u kaznenom zavodu, Sudija je počeo da mu ukazuje na mane zločina i korist popravljanja.

"Vaša milosti", reče Zločinac, prekinuvši ga, "da li biste bili dovoljno ljubazni da preinačite moju presudu na deset godina u kaznenom zavodu i ništa više?"

"Ali", reče sudija iznenađeno, "dosudio sam Vam samo tri godine!"

"Da, znam", potvrdi Zločinac, "tri godine zatvora i popovanja. Zamolio bih Vas da trampim popovanje".

ODBEGLI POLITIČKI POLOŽAJ

Stigavši u prestonicu jedne države, Putnik uoči ogromno bojište van zidina grada, puno ljudi koji su se tukli i vikali. Dok je posmatrao ovaj zastrašujući prizor, jedan Politički Položaj se izvuče iz gomile i pronađe sklonište u raci nedaleko od Putnika, jer je gomila bila isuviše zaokupljena tučnjavom da bi primetila kako je uzork njhove tuče umakao.

"Jadni, izgubljeni i krvavi stvore", reče saosećajni putnik, "koji je bio tvoj zločin?"

"Tražio sam čoveka", reče politički položaj.

POLICAJAC I GRAĐANIN

Policajac, naišavši na čoveka koji je bolestan pao na zemlju, reče: "Ovaj čovek je pijan", i poče ga pendrekom biti po glavi. Jedan Građanin, koji je prolazio reče:

"Zašto ubijaš čoveka koji već ne može da učini zla?"

Tu policajac ostavi čoveka koji je pao na zemlju i napade Građanina, koji pobeže pošto je zadobio nekoliko ozbiljnih povreda.

"Avaj", reče Policajac, "zašto nisam napao treznog pre nego što sam se umorio tukući ovog drugog?"

Otada je tako postupao, i zahvaljujući revnosti i vrednoći postao Šef, a trezvenost je nepoznat pojam u oblasti koja je potčinjena njegovom prendreku.

SASTANAK

Telefon je dugo zvonio. Dugo. A meni se nije ustajalo iz kreveta. Neko je bio uporan. Strepnja se polako uvlačila pod jorgan. U ovo doba noći ne zove se bez ozbiljnog razloga. Pomislio sam na saobraćajnu nesreću, na srčani udar, na mučko ubistvo iz koristoljublja. Stric se odavno žalio da probadanje ispod plećke, setih se.

Podigao sam slušalicu. Čuo se glas mog šefa. Tih i konspirativan. Požar u fabrici, prođe mi kroz glavu. Ili diverzija. Da, diverzija je verovatnija. Ovo je smutno vreme. Otuda konspirativnost u njegovom glasu.

"Dođi odmah ispod mosta. Ništa me ne pitaj. Ne idi osvetljenim ulicama. Povremeno proveri da li te neko prati!" izdeklamovao je u dahu i spustio slušalicu pre nego što sam stigao da ga bilo šta upitam. A nisam ni znao šta bih ga pitao u tri sata posle ponoći.

Ulice su bile puste. Niko me nije pratio. Jedino mi je mesec piljio u potiljak. Ali on, nadao sam se, nije na spisku sumnjivih.

Šef je stajao ispod mosta. U senci, s podignutim okovratnikom. "Sastanak kod direktora u pet. Ništa me ne pitaj! Do fabrike ne idi osvetljenim ulicama. Povremeno proveri da li te neko prati!" izdeklamovao je u dahu, okrenuo se i otišao pre nego što sam uspeo da ga bilo šta upitam. A nisam ni znao šta bih ga pitao u četiri sata posle ponoći.

Mesec je i dalje zurio u mene. Možda je spisak sumnjivih nepotpun, pomislih. Ovo je smutno vreme.

U direktorovoj kancelariji već je bilo nekoliko ljudi. Konspirativnost je bila zadivljujuća. Direktor je sa ženom razgovarao o patikama za sina. Šef je zalivao fikus. Dvojica radnika iz treće smene glancala su nogice pisaćeg stola. Direktor je zatim razgovarao sa majkom. Malo sam se zabrinuo, priznajem. Tako visok pritisak za ženu u tim godinama može biti opasan. Šef je i dalje zalivao fikus. Nogice pisaćeg stola su blistale.

Oko podne, nakon beskrajnih razgovora sa kumom, šnajderom, svastikom, komšijom sa trećeg sprata, ćerkom i drugom iz škole, ako sam dobro zapamtio redosled, direktor je izašao iz kancelarije. Šef je sasuo još jedan bokal vode u fikus koji je plivao, neupadljivo pogledao da li ga neko prati i izašao iz kancelarije. Radnici su izneli pisaći sto. Proverio da li ih neko prati. Nije niko. Laknulo mi je.

Nehajno, kao slučajno, pogledao sam preko ramena. Ni mene niko nije pratio. Kancelarija je bila prazna. Sastanak je, očigledno, bio završen.

Do početka radnog vremena imao sam još tri sata. Sedeo sam u kantini i polako pio kafu. Osećao sam ispitivačke poglede radnika prve smene. Kako li su samo saznali da sam bio na važnom sastanku? Uz onakvu konspirativnost, uz onoliku diskreciju! Neki su pokušali da započnu razgovor. Nisam ni ja toliko naivan. Pravio sam se da ih ne čujem. Sigurno su mislili da ću im reći o čemu smo razgovarali. E, pa neće moći. Očigledno je da još ne znaju ko sam ja. Ne znate ni vi? Maj nejm iz Petrović. Petar Petrović.

Đorđe Otašević